

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "ІСТОРІЯ"

В статті обґрунтовується думка про необхідність використання сучасних педагогічних технологій в навчально-виховному процесі педагогічного університету. Дається характеристика навчально-методичного комплексу та навчально-методичного комплекту, які необхідні для підвищення професійної майстерності майбутніх учителів історії в процесі фахової підготовки.

Ключові слова: педагогічні технології, види педагогічних технологій, навчально-методичний комплекс, навчально-методичний комплект

Постановка проблеми. Для досягнення кінцевого результату у вигляді грамотного, професійно підготовленого, духовно-розвинутого молодого фахівця, необхідно створення такого навчально-виховного середовища, яке повністю відповідало б вимогам до організаційних, навчально-методичних, дослідницьких параметрів освітньої галузі. У вирішенні цього питання важливу роль відіграє використання сучасних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі педагогічного університету.

Метою даної статті є обґрунтування думки про необхідність використання сучасних педагогічних технологій в навчально-виховному процесі педагогічних університетів за спеціальністю "Історія".

При створенні алгоритму діяльності викладачів доцільно взяти за основу педагогічні дослідження М. Левиной, Л. Семушина, Н. Ярошенко. Так, Л. Семушина і Н. Ярошенко вказують, що вибір технології та її розробка залежить від ряду факторів:

- пріоритетності цілей освіти;
- специфіки змісту навчання (навчального матеріалу);
- складу студентів (вік, рівень підготовленості, фізичний стан, кількість);
- рівень розвитку технічної оснащеності навчального процесу [1].

М. Левіна стверджує, що за допомогою вибору технології можна передбачити ступінь репродуктивності та творчості студентів [2].

Оскільки необхідно сформувати в студентів повний цикл пізнавального акту й професійної діяльності, то основним принципом формування, за твердженням М. Левиной, буде вибір технологій, спрямованих на навчання [2, с. 234]:

- бачення проблеми, розуміння зв'язків та відносин, способів формування мотивації, постановці пізнавальної задачі як мети та результату, формуванню особистісного сенсу діяльності, який пов'язаний з усвідомленням особистої значущості процесу пізнання та результату;
- технології навчального планування, проектування та моделювання;
- технології навчального проектування навчальних завдань, управління вирішенням завдань;
- технології вирішення професійних завдань у конкретних умовах, перевірка правильності та ефективності рішення, оцінювання результату та внесення необхідних коректив;
- технології оцінювання ситуації.

При виборі технології навчання необхідно враховувати, що вони відрізняються одна від одної за структурою навчальної інформації. Технології за рівнем організації інтелектуальної діяльності поділяються на репродуктивні та творчі. Перші спрямовані на сприйняття готової інформації, її розуміння та запам'ятовування. Якість цих технологій визначається за такими результатами: істинність знань, їх повнота, осмисленість, збереження в пам'яті.

Технології, що стимулюють творчу пізнавальну діяльність майбутніх учителів історії, дозволяють формувати здібності перебудови наявних знань, отримувати нові знання самостійно, перетворювати знання в дії, застосовувати логічні та евристичні способи пізнання, орієнтуватися в інноваційному освітньому середовищі.

Технології, що передбачають творчий процес пізнання, навчають теоретичному змістовому узагальненню, аналізувати наявні знання на основі їх узагальнення та шляхом їх конкретизації, поєднання логічних та евристичних процедур при вирішенні нестандартних завдань.

Між розглянутими випадками технологій існує безліч перехідних форм. За рівнем продуктивності навчально-пізнавального процесу технології можна класифікувати за принципом більше – менше, шляхом зміни домінуючих методів та методичних прийомів, що включені в технологію. У педагогічній практиці

найчастіше зустрічається поєднання різних технологій. Динаміка зміни технологій обумовлена метою, предметом вивчення та віковими інтелектуальними можливостями студентів.

Важлива властивість технологій полягає в тому, що існує педагогічний монтаж, який здійснюється на основі наступних критеріїв:

- логічна структура інформації (інформаційні технології, інструктивні, проблемні тощо);
- обсяг інформації та інформаційної ємності дидактичних одиниць навчання;
- рівень продуктивності пізнавального процесу;
- інтенсивність навчання;
- співвідношення освітнього й розвиваючого ефектів;
- наявність побічних ефектів і способів їх нейтралізації;
- механізм оптимізації технологій у зв'язку з наявними умовами;
- адаптивність технологій;
- синхронність у роботі студентів;
- розумове і фізичне напруження студентів;
- особистісна спрямованість технологій;
- гармонійність поєднання технологій;
- відповідність технології специфіці досліджуваного предмета;
- дидактичне оснащення технології;
- надійність технології;
- фінансування технології тощо.

Слід акцентувати також увагу на те, що існують педагогічні вимоги до технологій навчання, це їх концептуальність, надійність технологічної програми, ефективність, корисність, своєчасність введення в навчальний процес, дотримання обмежень застосування технології, здатність поєднуватися з іншими технологіями та бути переведеними на предметну мову [2].

У кожного викладача педагогічного закладу є право вибору педагогічних технологій, що враховують специфіку навчального курсу, розумових, фізичних можливостей студентів (табл. 1).

Як видно з табл. 1, більшість дисциплін, що пов'язані з особистісно орієнтованими та розвиваючими технологіями, невелика кількість дисциплін, у силу специфіки навчального матеріалу, залишилися на позиції предметно орієнтованих технологій, тобто таких, що забезпечують, насамперед, засвоєння студентами системи знань, умінь та навичок із дисципліни.

Таблиця 1

Педагогічні технології при фаховій підготовці майбутніх учителів історії

<i>Назва педагогічної технології</i>	<i>Види технологій</i>	<i>Назва дисциплін, напрямів діяльності</i>
Індивідуалізація і диференціація	модульне навчання	Історія України, всесвітня історія
	зовнішня диференціація	Дисципліни з додаткової підготовки
Професійно-орієнтовані технології		Педагогіка, психологія, методичні курси
Технологія групової та колективної взаємодії	Ділові ігри, робота в групах змінного складу, позиційно-рольова гра	Педагогіка, психологія, методика
	Групова дискусія ("круглий стіл", "естафета", "прес-конференція")	Українська мова (за професійний спрямуванням), філософія, правознавство, соціологія, політологія
	"Творча група"	Українська мова (за професійний спрямуванням)
Творчий розвиток особистості (проблемне навчання; технологія навчального проектування)	Проблемна лекція. Проблемна ситуація	Окремі методики, педагогіка, психологія, організація і проведення педагогічного дослідження
	Дослідницькі проекти, творчі проекти (лабораторія, майстерня, редакція газети,	Курсове і дипломне проектування, позаурочна самостійна діяльність

	творче об'єднання), індивідуальні проекти	студентів
	Інформаційні проекти	Реферати з навчальних дисциплін, редакція студентської газети
Предметно-орієнтовані технології	Опорний конспект. План конспект	Всі курси

Основними складовими навчально-методичного комплексу є:

1. Навчально-методична документація.
 - 1.1. Державні вимоги до мінімуму змісту та рівня підготовленості майбутніх учителів історії.
 - 1.2. Навчальний план.
 - 1.3. Робочий навчальний план.
 - 1.4. Навчальна програма.
 - 1.5. Робоча навчальна програма.
 - 1.6. Календарно-тематичний план.
 - 1.7. Плани навчальних занять.
 - 1.8. Перелік обладнання кабінету та лабораторії.
 2. Засоби навчання:
 - 2.1. Навчально-методична література:
 - навчальна література: підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, довідники, каталоги, альбоми тощо;
 - методична література: авторські методики, методичні посібники, методичні рекомендації, методичні розробки, методичні вказівки.
 - 2.2. Навчально-наочні посібники:
 - наочні посібники: плакати, схеми, рисунки, фотографії, графіки, діаграми, таблиці тощо;
 - натуральні посібники: матеріали, мінерали, гербарії, моделі, макети, розрізи, муляжі тощо.
 - 2.3. Технічні засоби навчання: інформаційні технології та комп'ютерна техніка, проектор тощо.
 3. Засоби контролю:
 - 3.1. Вхідний контроль: анкета, тести, опитування.
 - 3.2. Поточний контроль: опитування, тести, семінари.
 - 3.3. Підсумковий контроль: тести, вікторини.
 - 3.4. Незалежний контроль: олімпіади.
 - 3.5. Аналіз рівня підготовки з дисципліни: зрізи знань, комплексні контрольні роботи, дискусії, співбесіда.
- Розглянемо складові елементи навчально-методичного комплексу, що повинен бути створений при підготовці майбутніх учителів історії:
- державні вимоги до мінімуму змісту та рівня підготовленості студентів за спеціальністю;
 - навчальний план;
 - робочий навчальний план;
 - навчальна програма;
 - робоча навчальна програма;
 - календарно-тематичний план;
 - плани навчальних занять;
 - перелік обладнання аудиторії та лабораторії;
 - список літератури, що рекомендується з дисципліни (основна та додаткова);
 - перелік засобів навчання, що використовуються на заняттях з кожного курсу;
 - методичні вказівки до лекційних, семінарських, лабораторно-практичних заняттям, самостійної роботи студентів;
 - програма поточної та проміжної атестації;
 - пакет контрольно-зрізових завдань (вхідний контроль, поточний контроль, підсумковий контроль, після підсумковий контроль);
 - міжпредметні зв'язки дисциплін;
 - аналіз підготовки з дисципліни;
 - тематика рефератів, курсових та дипломних проектів.

Що стосується аналізу понять "комплексу" та "комплекту" слід зазначити, що перший являє собою навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу, що складається з нормативної та навчально-методичної документації, засобів навчання, засобів контролю, в той час як комплект є тією частиною комплексу, що включає більшість його складових елементів, що оформлені у вигляді паперових носіїв (табл. 2).

Висновки. Таким чином, використання сучасних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі педагогічного університету за спеціальністю "Історія" стимулює діяльність викладачів для

створення навчально-методичного і технологічного комплексу з дисциплін, що викладаються; створює умови для якісного засвоєння студентами знань, умінь та навичок відповідно до вимог, обраних до використання технологій; виявляє кращий досвід роботи з використання педагогічних технологій у навчально-виховному процесі тощо.

Це ще раз доводить необхідність та важливість для сучасного етапу розвитку освіти використання елементів педагогічних технологій в умовах вищої педагогічної освіти.

Таблиця 2

Складові навчально-методичного комплексу з використанням педагогічних технологій у навчально-виховному процесі

№	Складові навчально-методичного комплексу
1.	Державні вимоги до мінімуму змісту та рівня підготовленості вчителя історії
2.	Навчальний план
3.	Робочий навчальний план
4.	Навчальна програма
5.	Робоча навчальна програма.
6.	Календарно-тематичний план
7.	Плани навчальних занять
8.	Перелік обладнання кабінету та лабораторії
9.	Список літератури, що рекомендується з дисципліни (основна та додаткова)
10.	Тематика рефератів, курсових та дипломних проектів
11.	Міжпредметні зв'язки дисципліни
12.	Аналіз підготовки з дисципліни
13.	Матеріали додаткової роботи з групою або окремими студентами з засвоєння знань, умінь та навичок (завдання для самостійної роботи студентів, тематика консультацій, лекційний матеріал, завдання на самоконтроль)
14.	Результати проміжної та підсумкової атестації з дисципліни (за результатами заліків та екзаменів)
15.	Перелік засобів навчання, що використовуються на заняттях з кожного курсу
16.	Методичні вказівки до лекційних, семінарських, лабораторно-практичних занять, самостійної роботи студентів
17.	Програма поточної та проміжної атестації
18.	Пакет контрольних-зрізових завдань: вхідний контроль, поточний контроль, підсумковий контроль, після підсумковий контроль
19.	Концепція навчально-виховного процесу з кожної дисципліни у відповідності зі специфікою педагогічної технології
20.	Попередня діагностика рівня засвоєння навчального матеріалу (вхідний контроль)
21.	Матеріал з організації діяльності студентів на засвоєння та закріплення навчального матеріалу (плани занять, модулі, методичні рекомендації, список літератури тощо)
22.	Контрольні завдання на виявлення якості навчального матеріалу (тести, опитувальники, контрольні роботи, тематика семінарів, олімпіади тощо)
23.	Опитувальник для діагностики причин відставання студентів

Використані джерела

1. Семушина Л.Г. Содержание и технологии обучения в средних специальных учебных заведениях / Л.Г. Семушина, Н.Г. Ярошенко. – М.: Мастерство, 2001. – 272 с.
2. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования / М.М. Левина. – М.: Академия, 2001. – 272 с.

USE OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESS AT PEDAGOGICAL UNIVERSITY WITH A SPECIALIZATION IN HISTORY

The article gives the idea of the necessary use of modern pedagogical technologies in the educational process at the pedagogical university. It also gives the characteristics of academic complex and academic set which are necessary for professional trade improvement of future History teachers in the process of professional training.

Key words: *pedagogical technologies, kinds of pedagogical technologies, academic complex, academic set.*

Стаття надійшла до редакції 16.03.13

